МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Історичний факультет
Кафедра політології та філософії

Кваліфікаційна робота
рівень вищої освіти – бакалавр

тема: «Вплив військово-політичного керівництва України на формування громадської думки в умовах війни»

Виконав:студент__4__ курсу, групи _P1b22z
напряму підготовки (спеціальності)
_____052 Політологія_____
(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)
_____Варфоломеєв Леонід Леонідович___
(прізвище, ім'я та по батькові)
Керівник: _Найчук Антон Віталійович, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології та філософії_
(прізвище та ініціали, науковий ступінь, учене звання)
Рецензент:_____
_____
(прізвище, ініціали, науковий ступінь, учене звання)

Кам'янець-Подільський – 2026 рік

ЗМІСТ

ВСТУП……3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УМОВАХ ВІЙНИ……..6

1.1 Поняття громадської думки та її роль у політичних процесах……..6

1.2 Вплив політичного керівництва на формування громадської думки…….11

1.3 Особливості інформаційного впливу в умовах воєнного стану……..16

РОЗДІЛ 2. ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНЕ КЕРІВНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ……..23

2.1 Діяльність військово-політичного керівництва України під час війни……..23

2.2 Використання засобів масової інформації для впливу на громадську думку……..27

2.3 Роль соціальних мереж та офіційних звернень у формуванні громадської думки……..31

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА УКРАЇНИ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ……...35

3.1 Інформаційні меседжі військово-політичного керівництва України в умовах
війни……35
3.2 Рівень довіри населення до військово-політичного керівництва України……
……37
ВИСНОВКИ……
…..41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….....43
ДОДАТКИ……
….50

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Формування громадської думки є важливим аспектом функціонування будь-якої держави, особливо в умовах військових конфліктів. Військово-політичне керівництво України, реагуючи на загрози національній безпеці та підтримуючи суспільну згуртованість, активно використовує інформаційні ресурси для комунікації з населенням. Сучасна війна демонструє, що оперативна, достовірна та адаптована інформація є критичною не лише для управління суспільною думкою, а й для підтримки морального стану громадян, консолідації суспільства та міжнародної підтримки.

Інформаційна діяльність військово-політичного керівництва України включає використання традиційних ЗМІ, соціальних мереж, офіційних звернень та інтерактивних платформ для донесення ключових повідомлень. З огляду на поширення дезінформації та вплив інформаційних кампаній супротивника, актуальним є дослідження ролі державних комунікацій у формуванні об’єктивної та довіреної громадської думки.

Мета дослідження полягає у вивченні особливостей інформаційної діяльності військово-політичного керівництва України та її впливу на формування громадської думки в умовах війни.

Визначена мета зумовила постановку наступних **завдань:**

1. Розкрити поняття «громадська думка» та її роль у політичних процесах.
2. Дослідити вплив політичного керівництва на формування громадської думки.
3. Проаналізувати особливості інформаційного впливу в умовах воєнного стану.
4. Охарактеризувати діяльність військово-політичного керівництва України під час війни.

5. Дослідити використання засобів масової інформації та соціальних мереж для впливу на громадську думку.

6. Проаналізувати інформаційні меседжі військово-політичного керівництва та рівень довіри населення до нього.

Об'єктом дослідження є процес формування громадської думки в умовах війни.

Предметом дослідження виступає вплив військово-політичного керівництва України на громадську думку в умовах військового конфлікту.

Для вирішення поставлених завдань в бакалаврській роботі використовувалися загальнонаукові та фундаментальні **методи дослідження:** методом аналізу було здійснено характеристику поняття «громадська думка» та розглянута її сутність, розглянуто особливості інформаційного впливу під час війни, розглянуто вплив політичного керівництва на громадську думку; за допомогою системного підходу розглянуто діяльність військово-політичного керівництва України сьогодні та визначено основні меседжі військово-політичного керівництва до населення під час війни, здійснено аналіз довіри громадян України до політичних діячів; порівняльним методом, індукції та дедукції викладено висновки в ході дослідження наукової теми.

Наукова новизна дослідження полягає у комплексному аналізі впливу військово-політичного керівництва на формування громадської думки в умовах війни, враховуючи як традиційні, так і цифрові канали комунікації, а також вплив психологічних, соціальних та глобальних факторів на сприйняття населення.

Практичне значення отриманих результатів. Основні теоретичні положення та висновки під час дослідження роботи можуть використовуватися студентами під час написання дипломної чи магістерської роботи, при підготовці матеріалів для науково-практичних конференцій, складання навчально-методичних матеріалів тощо.

Структура й обсяг роботи. Бакалаврська робота складається з трьох розділів, восьми підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ В УМОВАХ ВІЙНИ

1.1 Поняття громадської думки та її роль у політичних процесах

Громадська думка – це стан масової свідомості, властивий окремим соціальним групам, спільнотам чи суспільству, що виражається в явних чи неявних ідеях, фактах, емоціях, ціннісних судженнях щодо певної теми, соціальної проблеми, події чи процесу суспільного життя. Громадська думка – це механізм соціальної взаємодії, відображає колективну позицію громадян щодо проблем загального інтересу. Вона може проявлятися в різних сферах суспільного життя: політиці, економіці, культурі, релігії, праві, освіті тощо.

Слово «громадська думка» вперше було використано державним і громадським діячем, письменником Дж. Солсбері у книзі «Полікратичний» (1159 р.). Під цим поняттям автор розумів підтримку парламенту населенням.

Поняття утвердилося з кінця XVIII століття. Деякі дослідники вважають, що громадська думка існувала в усі історичні епохи, але в традиційних суспільствах вона формувалася переважно в аристократичних колах. Інші пов’язують її виникнення з становленням сучасного індустріального суспільства, де люди як вільні громадяни можуть вільно формувати думки з суспільних питань. Причину розширення громадської думки у XIX столітті Г. де Тард вбачав у розвитку засобів комунікації – друкарства, залізниць та телеграфу [9].

Разом із встановленням загального виборчого права у другій половині XIX століття та розвитком масових політичних організацій, поняття «громадська думка» зазнало трансформації. Якщо раніше воно розглядалося переважно як позиція освіченої еліти, яка формувалася в процесі раціональної громадської дискусії, то з розвитком індустріального суспільства та

поширенням засобів масової інформації громадська думка почала відображати позицію широких верств населення. Урбанізація, зростання політичної активності серед громадян, поширення масових комунікацій сприяли формуванню нового, більш демократичного розуміння громадської думки як реального відображення настроїв суспільства.

Розширення використання засобів масової інформації у XX столітті актуалізувало громадську думку як продукт комунікативних та інформаційних технологій. На початку минулого століття основною проблемою, навколо якої зосереджувалися наукові інтереси сучасних дослідників, була масова та колективна психологія, її прояви, а також, відповідно, великі соціальні групи та особливості впливу на них, і саме в цьому контексті розглядалася громадська думка.

Друга половина XX століття породила нові тенденції у вивченні громадської думки, проте, незважаючи на постійне прагнення детально описати громадську думку у взаємодії з різними інституціями, дослідники не дійшли єдиного тлумачення цього явища. У теорії розуміння громадської думки як певного соціально-психологічного стану суспільства, або як системи морально-етичних параметрів, основною функцією яких є оцінка ситуації [47, с. 143].

Будучи важливим соціально-політичним інститутом демократії, громадська думка виконує низку фундаментальних функцій, які, з одного боку, є визначальними атрибутами самої громадської думки як впливового механізму демократичної системи, з іншого боку, служать кращому утвердженню демократії, особливо в суспільствах, що трансформуються. І хоча громадська думка притаманна всім суспільствам, незалежно від встановленого в них політичного режиму, а саме тоталітарного, авторитарного чи іншого способу правління (незважаючи на те, що деякі вважають, що громадська думка є проявом виключно демократії), її суттєві риси та функціональні характеристики суттєво модифікуються залежно від характеру

відповідного режиму державної влади та досягають свого найвищого розвитку саме в умовах демократії [48, с. 1].

Німецький філософ і соціолог, представник Франкфуртської школи, Ю. Габермас розглядає громадську думку як сукупність позицій освічених людей – власників, а також позицій людей, групова думка яких претендує на загальне значення власної політичної декларації [47, с. 143].

Німецький мислитель Г. Гегель приділяв багато уваги розкриттю сутності громадської думки як соціально-політичного явища; він розумів її сутність як загальну волю, вважаючи, що це не що інше, як «формальна суб'єктивна свобода, яка конституюється окремими індивідами як такими, що мають і висловлюють власну думку, позиції з питань загальнолюдського значення та дають рекомендації щодо них» [4, с. 336-337]. Г. Гегель намагався проаналізувати моральні основи громадської думки; він бачив у ній не лише упередження та необґрунтовані, безглузді ціннісні судження, а й істину. Г. Гегель вважав, що громадська думка завжди була великою силою, оскільки її суб'єктом є народ, а не монарх.

До основних механізмів формування громадської думки належать сприйняття інформації (через засоби масової інформації, повсякденне спілкування), формулювання висновків та оцінок доступної інформації, обмін інформацією між окремими особами, формування відповідної думки групи осіб, обмін інформацією між соціальними групами та формування загальної громадської думки [46, с. 297].

Громадська думка формується під впливом засобів масової інформації, до яких належать аудіовізуальні засоби масової інформації (телебачення та радіомовлення), друковані видання (преса), а в останні роки, в контексті розвитку інформаційного суспільства, значно посилюється вплив Інтернету та спеціальних форм інтернет-комунікації (соціальні мережі, блоги, форуми, Twitter, Youtube, електронне листування тощо) [46, с. 298].

Сутність громадської думки в сучасному інформаційному суспільстві визначається такими факторами, як:

– специфіка та прив’язаність до певних важливих соціальних подій;

– врахування особистих та групових інтересів у процесі формування громадської думки;

– перетворення суб’єктивних думок на об’єктивний фактор суспільного розвитку;

– регулятивність громадської думки (тобто це сила, яка регулює політичну поведінку людей та їхню практичну діяльність);

– релевантність – громадська думка являє собою відповідний прояв взаємодії людей, що створює нову якість та формує погляди на поточну політичну ситуацію [46, с. 298].

Однією з визначальних тенденцій розвитку сучасного суспільства є різке зростання ролі та значення інформаційних технологій, за яких «об’єктом прямої дії є не сама аудиторія, а комунікатор, чиє повідомлення має особливий інтерес та значення для громадськості. Технологія впливу на громадськість ефективна лише за умови добре розвинених ЗМІ, здатних доносити «потрібну» інформацію до мільйонів людей. Поряд із загальними методами політичної маніпуляції існують спеціальні, практика яких стає можливою лише в телекомунікаціях, використовуючи всі переваги можливості використання візуальних та інтерактивних ефектів» [49, с. 129].

У процесі формування громадської думки можуть використовуватися різні методи психологічного впливу, включаючи програмування, маніпуляції, тиск та інформаційну атаку. Такі методи спрямовані на зміну сприйняття інформації та формування необхідних оцінок і установок у суспільстві. Маніпулятивний вплив зазвичай здійснюється через інформаційні повідомлення, інтерпретацію подій та використання емоційних або переконливих аргументів, що дозволяє впливати на громадську позицію щодо певних соціально-політичних питань [27, с. 68].

Громадська думка виконує низку важливих функцій у суспільно-політичному житті, оскільки відображає ставлення громадян до суспільних процесів, діяльності органів влади та суспільно значущих подій. Однією з

основних є *оціночна функція*, яка полягає у формуванні громадських оцінок політичних, економічних та соціальних явищ і сприяє розвитку колективного ставлення до них. *Критична функція* проявляється у здатності громадськості висловлювати підтримку або невдоволення діяльністю державних інституцій, політичних лідерів та прийнятими рішеннями. Важливою є *нормативна функція*, яка полягає у формуванні та закріпленні соціальних норм, цінностей та стандартів поведінки. Крім того, громадська думка виконує *дорадчу функцію*, оскільки за допомогою опитувань, громадських обговорень та інших форм громадської діяльності вона може впливати на прийняття управлінських рішень. *Директивна функція* проявляється у безпосередній участі громадян у політичному житті через вибори, референдуми та інші демократичні механізми, коли позиція суспільства стає обов'язковою для влади. Поєднання цих функцій свідчить про те, що громадська думка є важливим механізмом взаємодії суспільства та держави та є важливим фактором регулювання політичних процесів [50].

У демократичних державах громадська думка є важливим механізмом зворотного зв'язку між суспільством та урядом, оскільки результати соціологічних досліджень, публічних обговорень та публічних дебатів можуть впливати на формування політичного курсу держави. Крім того, громадська думка здатна впливати на рівень легітимності уряду, формування політичної поведінки громадян, підтримку політичних партій та політичних лідерів. Саме тому врахування громадської думки є важливим елементом функціонування демократичної політичної системи та ефективного державного управління [5, с. 173].

Таким чином, громадська думка – це важливе соціально-політичне явище, яке відображає колективне ставлення суспільства до поточних подій, процесів та діяльності органів влади. Вона формується під впливом різних факторів, зокрема, засобів масової інформації, міжособистісної комунікації, соціального досвіду та інформаційних технологій. Громадська думка є одним

із ключових факторів формування політичних процесів та відіграє значну роль у функціонуванні демократичного суспільства.

1.2 Вплив політичного керівництва на формування громадської думки

Особливостями процесу формування громадської думки в сучасних демократичних суспільствах є зменшення участі громадян у суспільно-політичному житті демократичних суспільств та впливу на розробку державної політики, а також збільшення впливу засобів масової інформації на процес формування громадської думки. Поглиблення соціального розколу, яке виразилося в останні десятиліття, вплинуло на зростання розриву між політичними елітами та широкими верствами населення. Громадяни отримують переважну більшість знань про актуальні соціально-політичні проблеми зі ЗМІ, що підвищує небезпеку маніпуляцій з боку домінуючих політичних сил, які мають величезний вплив на ЗМІ. З іншого боку, цей висновок дослідження вказує на фундаментальні проблеми, пов’язані з подальшим розвитком демократії та зміцненням демократичної підзвітності влади. Відновлення участі громадськості в політичному житті шляхом залучення якомога більшої кількості проактивних громадян до розробки та прийняття політичних рішень та вдосконалення діяльності засобів масової інформації є основними орієнтирами сучасної демократичної політики [30, с. 97].

Політичне керівництво держави відіграє важливу роль у формуванні громадської думки, використовуючи різні комунікаційні інструменти та інформаційні механізми впливу. У сучасних політичних системах влада активно використовує публічні виступи, офіційні заяви, прес-конференції, звернення до громадян та інформаційні кампанії для донесення власної позиції щодо суспільно важливих подій. Такі форми комунікації дозволяють не лише інформувати населення про діяльність органів влади, а й формувати певні інтерпретації політичних процесів, спрямовуючи громадську думку в

потрібному напрямку. Водночас ефективність такого впливу значною мірою залежить від рівня довіри населення до державних інституцій та політичних лідерів [31].

Під час прийняття рішень законодавчі та виконавчі органи державної влади змушені враховувати громадську думку, оскільки вона слугує джерелом важливої соціально-політичної інформації. Громадська думка як політичний інститут бере участь у здійсненні влади, впливаючи на адміністративний апарат. Тобто, вона є важливим механізмом прийняття політичних рішень на всіх рівнях, оскільки виступає інструментом політики.

Засоби масової інформації відіграють найбільшу роль у формуванні та поширенні громадської думки. ЗМІ не лише інформують, повідомляють новини, а й пропагують певні ідеї, погляди, вчення, політичні програми та беруть участь у соціальному управлінні. У сучасному світі засоби масової інформації вважаються «великим арбітром» та «четвертою гілкою влади». ЗМІ та політична система постійно взаємодіють та функціонують як підсистеми єдиної соціальної системи, тому вони залежні одне від одного. У суспільстві інформаційної епохи ЗМІ є основним засобом, за допомогою якого політична система отримує підтримку та реагує на запити громадян [3, с. 2].

Через телебачення, радіо, друковані ЗМІ та онлайн-ресурси влада має можливість швидко поширювати інформацію серед широкого кола людей. Засоби масової інформації виступають посередником між владою та суспільством, транслюючи офіційні повідомлення, коментарі посадовців та пояснення державної політики. Саме через ЗМІ формується суспільний порядок денний, коли певні теми отримують більшу увагу громадськості та стають предметом активного громадського обговорення [24].

Надзвичайно ефективним інструментом політичного впливу є маніпуляція. Маніпуляцію можна загалом вважати поширеним методом комунікативної дії, який використовується інтуїтивно для переключення уваги, приховування об’єкта, завуальовування тієї чи іншої інформації тощо. Маніпуляцію слід тлумачити як дію, спрямовану на об’єкти з певними

намірами, цілями, прихованими мотивами контролю. Політична маніпуляція є різновидом сучасних владних технологій. Причинами появи маніпулятивних технологій є потреба в ефективному способі реалізації практичних цілей, що виникають перед учасниками політичного процесу. Функціонально, технології політичної маніпуляції, зокрема, спрямовані на досягнення цілей відповідно до інтересів та функцій суб'єкта, який може брати участь у стабілізації або дестабілізації політичних процесів у масштабі держави або на рівні окремих політичних кампаній (виборчих, PR тощо). Сфера застосування прийомів та реалізації механізмів маніпулятивного впливу надзвичайно широка, не завжди публічна та важко передбачувана [19, с. 43].

У наш час відбувається швидка зміна жанрів дискурсу, що зумовлено, перш за все, активним поширенням масової інформаційної комунікації у повсякденне життя людей. Телебачення та комп'ютерне комунікаційне середовище швидко розмивають межі між повсякденною та інституційною комунікацією, ігрова складова комунікації домінує в рекламному дискурсі, виникають такі види дискурсу, як телеконференції в рамках проектів публічної дипломатії, телевізійна імітація судових засідань для обговорення актуальних проблем суспільного життя, прес-конференції як рольові ігри в освітньому дискурсі. Телевізійні дебати кандидатів на виборні державні посади структуруються як видовищні події, в яких сценічні характеристики комунікації висуваються на перший план у порівнянні з характеристиками політичного дискурсу. Для пересічної людини, яка не читає політичних документів, не знайома з оригінальними текстами промов та виступів, і сприймає політику переважно у спрощеному вигляді через ЗМІ, вся політика виглядає як набір сюжетів. Ці сюжети (вибори, візити, відставки урядів, війна, переговори, скандал) складають основу політичного наративу, під яким ми розуміємо цілісність дискурсивних утворень різних жанрів, зосереджених навколо конкретної політичної події.

Основні характеристики політичного дискурсу також є актуальними для опису політичних наративів. Серед них виділяються такі:

1. Інституційна, представницька, статусно-рольова комунікація в публічних (в даному випадку політичних) інституціях. Відмінність від інших інституційних дискурсів полягає в тому, що політична комунікація спрямована на маси, а не на відносно вузьке коло фахівців чи окремих клієнтів. Принаймні мінімальний масовий інтерес та компетентність у політичному процесі є необхідною умовою для підтримки політичного процесу в демократичних умовах.

2. Семантична невизначеність, зумовлена як семантичними (розмиття семантичних меж багатьох слів), так і прагматичними причинами, такими як, наприклад, маніпулятивність.

3. Ірраціональність та навіювання, вплив на емоції та підсвідомість.

4. Опосередкованість (журналісти, PR-менеджери, спічрайтери є співавторами політиків).

5. Варіативність по осі «інформативність-експресивність» (залежно від жанру, функції).

6. Варіювання вздовж осі «авторитаризм-діалогічність» (на одному полюсі – монологічний, ритуальний, тоталітарний дискурс, на іншому – полемічний, демократичний, діалогічний (взаємодія дискурсів-стимулів, первинних текстів, та дискурсів-реакцій, вторинних текстів)).

7. Театральність (політичний процес як дія, що розігрується) [13, с. 2-3].

Згадуючи вищезазначені методи комунікації влади із суспільством, необхідно розглянути їх конкретне застосування.

Стратегічні комунікації передбачають інтеграцію всіх каналів зв’язку державних інституцій з метою формування узгодженого наративу. Це забезпечує узгодженість політичної позиції, усуває суперечливі сигнали та підвищує ефективність впливу на громадську думку. Стратегічні комунікації також дозволяють адаптувати інформаційне повідомлення до різних соціальних груп, враховуючи їхні інтереси та інформаційні потреби, що

особливо важливо під час криз або військових конфліктів, коли ефективність та точність інформації мають критичне значення [20].

У сучасних умовах особливу роль відіграють соціальні мережі та цифрові платформи, такі як Facebook, Twitter, Telegram, офіційні веб-сайти державних органів. Вони дозволяють швидко поширювати інформацію, двосторонній зв'язок та оперативне реагування на запити чи критику громадськості. Використання цифрових платформ забезпечує не лише інформування громадян, а й формування громадської думки через пряму взаємодію між владою та населенням. Публікації в соціальних мережах можуть значно підвищити ефективність політичних комунікацій, оскільки дозволяють контролювати інформаційний наратив у режимі реального часу та залучати різні соціальні групи до обговорень [58].

Для посилення впливу влада використовує інформаційно-психологічні методи, включаючи формування наративів, виділення ключових фактів, використання емоційно значущих повідомлень та акцентування уваги на соціально-політичних загрозах чи перемогах. Такі методи дозволяють не лише інформувати населення, але й формувати його оцінки та ставлення до політичних процесів. Використання психологічно орієнтованих комунікацій забезпечує ефективну комунікацію політичних рішень та сприяє консолідації суспільства навколо державної позиції [32].

Сучасні механізми комунікації між владою та громадськістю поєднують традиційні медіа, цифрові платформи та інтерактивні інструменти зворотного зв'язку. Використання телебачення, радіо, друкованих видань та соціальних мереж дозволяє оперативно інформувати населення, формувати публічні наративи та коригувати політичні повідомлення відповідно до актуальних потреб суспільства. Особливо ефективними є стратегічні комунікації, що інтегрують усі канали доставки інформації, забезпечують узгодженість політичних повідомлень та дозволяють адаптувати контент до різних соціальних груп. Водночас важливо враховувати взаємодію держави з незалежними аналітичними центрами, експертами та громадськими

організаціями, які формують альтернативні оцінки та знижують ризики маніпуляцій інформацією. Такий комплексний підхід сприяє підвищенню довіри до влади, забезпечує прозорість у прийнятті рішень та створює умови для активної участі громадян у політичному житті, перетворюючи громадську думку на ефективний інструмент демократії [14, с. 187].

Політичне керівництво також використовує опитування, публічні обговорення та консультації для оцінки громадської думки та коригування власних рішень. Такі механізми дозволяють враховувати інтереси різних соціальних груп, визначати рівень довіри до влади та адаптувати комунікаційну стратегію. Взаємодія через офіційні консультації та опитування підвищує прозорість управління, зміцнює легітимність рішень та дозволяє владі реагувати на потенційні конфлікти на етапі формування політичної політики [14, с. 188].

Політичне керівництво формує громадську думку за допомогою комплексу інструментів: медіа, стратегічних комунікацій, цифрових платформ, психологічно орієнтованих повідомлень та інтерактивних механізмів зворотного зв'язку. Ефективність впливу визначається довірою громадськості до влади, точністю та узгодженістю інформаційних повідомлень і здатністю адаптувати комунікацію до різних соціальних груп. У сучасному інформаційному суспільстві політична комунікація набуває складних форм, включаючи політичні наративи, маніпулятивні технології та інтегровані стратегії взаємодії з громадськістю.

1.3 Особливості інформаційного впливу в умовах воєнного стану

У сучасних військово-політичних реаліях важко і навіть недоречно заперечувати роль інформації як інструменту протистояння, фактично – зброї. Інформація дозволяє вигравати війни та політичні кризи без жодного пострілу, формуючи та розпалюючи внутрішні суперечності. Така тактика характерна

для війн нового формату – гібридного, де безпосередній військовий фактор є лише одним зі складових цілого.

Умови життя, в яких перебуває наша держава, змушують нас розглядати питання національної безпеки під іншим кутом. В умовах сучасних викликів безпеці питання інформаційного впливу та захисту інформаційного простору набуває особливої актуальності. Ми є свідками того, як здійснюється інформаційний вплив, спрямований на людську свідомість суспільства. Об'єктом цього впливу є як окремі особистості, групи осіб, так і цілі держави. Психологічний вплив здійснюється за допомогою ЗМІ, а основою використання такого впливу є легкість сприйняття та поверховість. Створення масових інформаційних атак, ботів, фейків, як свідчать сучасні реалії, є ефективними інструментами дезорієнтації суспільства, залякування, маніпуляцій та паніки. Спеціально створені інформаційні ресурси навчають людину бездумно сприймати інформацію та вірити в неї [21, с. 290].

Інформаційна політика у воєнний час – це система заходів, що реалізуються державою разом з інститутами громадянського суспільства для регулювання інформаційних процесів, формування та розвитку інформаційного суспільства на основі пріоритету національних інтересів країни у сфері її оборони, з метою захисту прав та інтересів людини, моральних цінностей, забезпечення інформаційної безпеки особистості, суспільства та самої держави.

Стабільність та міцність соціальної системи пропорційна ступеню координації дій органів державного управління та ЗМІ, що забезпечує прямий та зворотний зв'язок між громадянським суспільством та державою. Війна та агресивна інформаційна політика агресора спрямовані на формування переконань про нестабільність, погіршення соціально-економічної ситуації, активізацію деструктивних політичних та ідеологічних факторів, що становлять небезпеку для системи національних цінностей, ідеалів, традицій, руйнують структури соціалізації особистості та створюють загрозу безпеці життю людини, суспільства та держави [54, с. 393].

Серйозною проблемою сьогодення є недостатній розвиток законодавчої бази щодо захисту інформації та протидії новим загрозам. Значна кількість явищ інформаційного простору досі не класифікована та не відображена в нормативних актах, що ускладнює застосування заходів відповідальності за вчинення будь-яких дій або організацію діяльності, які можуть завдати шкоди інформаційній безпеці Збройних Сил та безпосередньо військовослужбовцям. Але ці сфери розвиваються, приймаються нормативно-правові акти, які законодавчо регулюють допустимість використання певних технологій іноземного виробництва в обладнанні, що постачається до військ [51, с. 124].

У воєнних умовах політика інформаційної безпеки набуває особливої важливості та критичного значення, оскільки інформація може бути використана відкрито або приховано для досягнення військових та політичних цілей. Нижче ми розглянемо основні аспекти політики інформаційної безпеки держави під час війни:

1. Кібервійна. У сучасних конфліктах інформаційна безпека стає одним з основних аспектів бойових дій, оскільки так звані хакерські атаки можуть суттєво вплинути на роботу критичної інфраструктури держави, роботу транспорту, освітній процес та інші складові, що не менш важливі для перемоги. Держава повинна бути готова реагувати на ворожі кібератаки та захищати свою критичну інфраструктуру [22, с. 37]. При якісній «контратаці» та «захисті» в кіберполі ворог може відмовитися від своїх планів у цьому напрямку. І він залучить усі свої сили до відбиття «кіберконтратак».

2. Пропаганда та психологічна війна. Інформація може бути використана для маніпулювання громадською думкою та зміни ставлення до війни. Ворог може поширювати власні наративи та пропаганду доступним способом і, використовуючи політичні технології та психологічні маніпуляції, досягати того, щоб громадяни держави, які піддаються атаці, самостійно поширювали таку неправдиву та відверту дезінформацію серед своїх же друзів (це стосується соціальних мереж та пліток) [15, с. 420]. Така робота буде відвертою підігрівом ворогу та його спецслужбам. Держава повинна мати

стратегію протидії таким впливам та розробляти контрпропаганду. Для цього потрібна відповідна стратегія та кваліфіковані фахівці з досвідом роботи в інформаційній сфері.

3. Захист інформації. У військових операціях держава повинна забезпечити захист конфіденційної інформації від дій ворожої розвідки. Конфіденційність та захист такої інформації сприятимуть успішним наступальним та контрнаступальним операціям [2, с. 46].

4. Гуманітарні аспекти. Держава також повинна враховувати гуманітарні аспекти інформаційної безпеки, забезпечуючи доступ до гуманітарної інформації та дотримання прав людини під час конфлікту. На жаль, ворог може використовувати відкритість джерел гуманітарної інформації для створення провокацій та поширення дезінформації, небезпечної для всіх громадян [52, с. 63].

В умовах глобалізації та інформатизації інформація стає зброєю, яка використовується, і на тлі звичного поняття війни з'являється нове, а саме інформаційна війна. Війна, в якій задіяні новітні засоби та ресурси, і це найчастіше неконтрольовані ресурси, які практично неможливо врегулювати законодавчо, тому часто використовується неправдива, спотворена інформація, що має негативний вплив [с. 42].

Сьогодні державам важливо розробляти власну інформаційну політику. Метою державної інформаційної політики є забезпечення якісного інформаційного забезпечення стратегічних та оперативних завдань соціально-економічного розвитку держави, створення інформаційно-стійкого суспільства до зовнішніх та внутрішніх загроз. Завдання, на вирішення яких спрямована інформаційна політика, є надзвичайно важливими. Зокрема, створення розвиненого інформаційного середовища, формування та ефективне використання національних інформаційних ресурсів, стимулювання інноваційної діяльності, комплексний розвиток та захист національної інформаційної інфраструктури. Водночас, одним із найважливіших на сьогодні є уникнення ризиків (особливо фінансових втрат

внаслідок неповного та непослідовного використання інформації, несанкціонованого використання інформації) та запобігання загрозам заподіяння шкоди життєво важливим інтересам особи, суспільства та держави в процесі інформаційної діяльності [25, с. 42].

Серед методів, що використовуються в інформаційній агресії, можна виділити такі:

- дезінформація та маніпуляції;
- пропаганда;
- диверсифікація громадської думки;
- психологічний та психотропний тиск;
- поширення чуток.

Під час інформаційної війни, з метою отримання переваги над противником, часто використовується метод обману або введення в оману цілі вказівками щодо достовірності запрограмованих суб'єктом намірів. На думку українського дослідника В. Петрика, це метод дезінформації та маніпуляції [33, с. 6].

У цьому контексті інформаційний вплив безпосередньо пов'язаний з процесом формування громадської думки. Через ЗМІ, офіційні заяви державних установ та комунікацію в цифровому середовищі формуються певні інтерпретації подій, оцінки політичних рішень та ставлення суспільства до військово-політичного керівництва. Під час воєнного стану інформаційні повідомлення можуть виконувати не лише інформативну, а й мобілізаційну функцію, сприяючи консолідації суспільства та зміцненню довіри до державних інституцій. Саме тому ефективна інформаційна політика держави стає важливим фактором підтримки соціальної стабільності та формування стійкої громадської позиції щодо подій війни [34, с. 101].

Важливою особливістю інформаційного впливу в умовах воєнного стану є активне використання інформаційно-психологічних технологій, спрямованих на формування необхідних громадських настроїв та моделей поведінки. Такі технології передбачають систематичне поширення

інформаційних повідомлень через засоби масової інформації, соціальні мережі та інші цифрові платформи з метою впливу на емоційний стан населення, підвищення рівня підтримки державної політики або, навпаки, дестабілізації соціальної ситуації. У сучасних конфліктах інформаційно-психологічний вплив стає складовою загальної стратегії ведення війни, оскільки дозволяє впливати на громадську думку, моральний стан населення та рівень довіри до державних інституцій без застосування прямої військової сили [23, с. 8].

У веденні інформаційних війн великого значення надається отриманню підтримки мас противника, благотворному впливу на громадську думку, поширенню повідомлень у ЗМІ щодо зміни ставлення до певної ситуації, провокуванню запрограмованих емоцій тощо. Тобто інформаційна війна стає частиною ідеологічної боротьби.

Мета методу диверсифікації громадської думки полягає в тому, щоб розосередити увагу правлячої еліти держави на різних штучно підкреслених проблемах і тим самим відвернути її від вирішення пріоритетних завдань соціально-політичного та економічного розвитку з метою забезпечення нормального функціонування суспільства та держави [55, с. 100].

В умовах воєнного стану особливого значення набуває ефективна комунікація між державними інституціями та суспільством. Своєчасне інформування громадян, роз’яснення політичних та військових рішень, а також протидія дезінформації сприяють формуванню довіри до державної влади та зміцненню соціальної стабільності. Водночас, відсутність оперативної та достовірної інформації може створити інформаційний вакуум, який заповнюється чутками, маніпуляціями та пропагандою ворога. Тому формування ефективної державної комунікаційної політики є одним із ключових інструментів забезпечення інформаційної безпеки держави та підтримки громадської думки в умовах війни [8, с. 137].

Інформаційна безпека – це стан безпеки систем обробки та зберігання даних, за якого забезпечується конфіденційність, доступність та цілісність інформації, її використання та розвиток в інтересах громадян або комплекс

заходів, спрямованих на забезпечення безпеки інформації окремої особи, суспільства та держави від несанкціонованого доступу, використання, опублікування, знищення, модифікації, ознайомлення, перевірки запису або знищення [25, с. 44].

Тому в умовах воєнного стану інформаційний простір стає одним із ключових полів протистояння між державами. Інформація використовується як важливий інструмент впливу на суспільну свідомість, формування громадської думки та досягнення політичних і військових цілей. Значну роль у цьому процесі відіграють пропаганда, дезінформація, психологічні операції та кібератаки, що може вплинути на стабільність суспільства та рівень довіри до державних інституцій. У таких умовах особливого значення набуває ефективна державна інформаційна політика, спрямована на забезпечення інформаційної безпеки, захист національних інтересів та формування стійкості суспільства до зовнішніх інформаційних загроз.

Таким чином, особливості інформаційного впливу в умовах воєнного стану безпосередньо пов’язані з діяльністю військово-політичного керівництва держави, яке формує основні інформаційні повідомлення та визначає напрямки комунікації держави із суспільством.

РОЗДІЛ 2. ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНЕ КЕРІВНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ЙОГО ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

2.1 Діяльність військово-політичного керівництва України під час війни

Президент України в умовах воєнного стану виконує свої повноваження за ЗУ «Про правовий режим воєнного стану» [35], керуючись Статтею 11 «Діяльність Президента України в умовах воєнного стану».

Глава держави здійснює загальне керівництво впровадженням та виконанням заходів правового режиму воєнного стану. Приймає рішення про залучення Збройних Сил України, інших військових формувань та правоохоронних органів до впровадження заходів правового режиму воєнного стану. Здійснює керівництво Збройними Силами України, іншими військовими формуваннями та правоохоронними органами через Генеральний штаб Збройних Сил України. Визначає порядок проходження військової служби. Приймає рішення про звільнення посадової особи з посади, призначає на посаду та звільняє з посади особу, яка закріплена за ним.

У разі закінчення терміну повноважень Президента України під час воєнного стану його повноваження продовжуються до вступу на посаду новообраного Президента України, обраного після скасування воєнного стану. Повноваження Президента України, передбачені Конституцією України, не можуть бути обмежені за умов воєнного стану [16, с. 76].

Роль Глави держави також є значною у запровадженні правового режиму воєнного стану, оскільки саме його указом започатковується та юридично оформлюється зазначений спеціальний правовий режим. Таким чином, правовий режим було вперше запроваджено Указом Президента України «Про запровадження воєнного стану в Україні» [36]. Згодом, з моменту запровадження правового режиму воєнного стану у 2022 році, цей правовий режим фактично кілька разів продовжувався відповідними указами.

Президент визначає стратегічні напрямки військово-політичного керівництва, приймає рішення щодо застосування Збройних Сил, санкціонує заходи інформаційної безпеки та контрпропаганди, а також забезпечує координацію дій органів державної влади в надзвичайних умовах. Через свої офіційні звернення, публічні заяви та комунікації у ЗМІ Президент активно впливає на громадську думку, формує мобілізаційний наратив, консолідує суспільство, що особливо важливо під час зовнішньої агресії та інформаційної війни. Його роль у підтримці стабільності населення та довіри до державних інституцій безпосередньо пов'язана з ефективністю інформаційної політики та забезпеченням національної безпеки (Закон України «Про оборону України», 1991 р. [37]; Указ Президента України № 64/2022 «Про заходи у сфері національної безпеки та оборони» [38]).

Президент України має певні наглядові повноваження щодо основних суб'єктів військового управління. Зокрема, згідно зі статтею 5 Закону України «Про національну безпеку України» [39], він здійснює контроль над сектором безпеки та оборони як безпосередньо, так і через очолювану ним Раду національної безпеки і оборони України та створені ним за необхідності консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи та служби. Водночас Рада національної безпеки і оборони України здійснює контроль над сектором безпеки та оборони на підставі статті 107 Конституції України у порядку та межах компетенції, визначених Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [40]. Контроль за виконанням рішень Ради національної безпеки і оборони України здійснює Секретар цієї Ради.

Функції Ради національної безпеки і оборони України визначені у статті 3 вищезгаданого Закону. Зокрема, Р. Умеров, як Секретар РНБО, виконує функції координації діяльності державних органів влади у сфері національної безпеки та оборони, підготовки матеріалів для засідань Ради, а також контролю за виконанням її рішень, введених у дію указами Президента України. Під час воєнного стану діяльність Секретаря РНБО України набуває особливого значення, оскільки він координує заходи щодо національної

безпеки та оборони в надзвичайних умовах. Р. Умеров, як Секретар, бере участь у формуванні стратегічних рішень щодо оборони держави, організовує підготовку інформаційно-аналітичних матеріалів для керівництва країни, а також контролює виконання рішень Ради, спрямованих на зміцнення безпеки та консолідацію суспільства. Завдяки цій діяльності Секретар РНБО забезпечує ефективну комунікацію між владою та громадянами, координацію контрпропагандистських та інформаційних заходів, підтримку єдності суспільства в умовах зовнішньої агресії. Його робота включає аналіз загроз, підготовку пропозицій щодо протидії дезінформації та психологічним операціям противника, що безпосередньо впливає на формування стабільної громадської думки та довіри населення до державних інституцій (Закон України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [40]; Указ Президента України № 24/2022 «Про запровадження воєнного стану в Україні» [36]).

До військово-політичного керівництва також входить Головнокомандувач Збройних Сил України. Сьогодні Генеральний штаб Збройних Сил України очолює О. Сирський.

Генеральний штаб Збройних Сил України є головним органом військового управління з планування оборони держави, стратегічного планування застосування Збройних Сил України та окремих сил і засобів інших складових сил оборони, координації та контролю за виконанням завдань у сфері оборони органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та силами оборони в межах, визначених законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України [6].

Генеральний штаб Збройних Сил України забезпечує стратегічне планування та координацію дій підрозділів оборони, що дозволяє оперативно реагувати на загрози та ефективно використовувати державні ресурси для забезпечення національної безпеки.

Генеральний штаб очолює начальник Генерального штабу Збройних Сил України, який призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України за поданням Міністра оборони України.

Указ Президента України № 123/2020 «Питання Головнокомандувача Збройних Сил України» визначає повноваження та функції Головнокомандувача Збройних Сил України, які є важливою складовою системи національної безпеки та оборони держави в умовах сучасних викликів. Згідно з цим документом, Головнокомандувач здійснює безпосереднє військове керівництво Збройними Силами України та керує застосуванням Збройних Сил та підпорядкованих їм сил оборони, визначає чисельність боєздатних сил, організовує підтримання їх можливостей до застосування, а також здійснює контроль за їх готовністю та забезпеченням технікою, озброєнням та ресурсами. Крім того, Указ надає йому повноваження затверджувати стратегічні документи, доктрини, стандарти та накази, обов'язкові для виконання у Збройних Силах, а також встановлює звітування перед Президентом та Міністром оборони України про досягнення військово-стратегічних цілей. Цей указ суттєво формалізує роль Головнокомандувача як головного військового керівника в умовах воєнного стану та забезпечує правові підстави для ефективного функціонування військового управління в Україні [41].

У воєнному стані військово-політичне керівництво України виступає координаційним центром, де Президент забезпечує стратегічне управління та консолідацію державних органів, РНБО та Секретар організовують координацію та контроль, а Генеральний штаб та Головнокомандувач Збройних Сил України здійснюють оперативне та стратегічне керівництво Збройними Силами України. Ефективність діяльності цих інституцій визначає здатність держави протидіяти зовнішній агресії, забезпечувати національну безпеку та підтримувати довіру суспільства.

2.2 Використання засобів масової інформації для впливу на громадську думку

Наприкінці лютого 2022 року розпочався новий етап російсько-української війни: повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну. На інформаційному фронті необхідно було протидіяти подальшому поширенню російських наративів у медіапросторі України [28, с. 294-295].

Президент України активно використовував міжнародні медіа та цифрові платформи, щоб привернути увагу світової спільноти до подій в Україні та необхідності міжнародної підтримки. Водночас люди, блогери та інші діячі, які мали вплив на громадськість, намагалися розповісти якомога більше про події, що відбуваються, щоб світ знав правду, а не вигадану версію ворога. Наші громадяни, які проживали в інших країнах, та ті, хто виїхав у перші місяці після початку війни, організовують мітинги, які привертають увагу ЗМІ та урядів інших країн [25, с. 42].

Національна рада з питань телебачення і радіомовлення дозволила мовникам відхилятися від своїх програмних концепцій на час дії воєнного стану. А 25 лютого 2022 року Міністерство культури та інформаційної політики оголосило про початок безперервного трансляції всеукраїнського телемарафону. До участі у створенні його контенту запросили телеканали «1+1», СТБ/ICTV, «Інтер» та «Рада». А наступного дня до телемарафону долучилися телеканали «Україна», «Україна 24» та «Суспільне». З часом майже всі українські телеканали почали транслювати телемарафон, причому робили це на добровільній та безкоштовній основі. 18 березня телемарафон «FreeDom» розпочав роботу російською мовою, в організації якого брали участь медіагрупи StarLightMedia, «Інтер», «1+1» та «Україна». Через деякий час російськомовний телемарафон «FreeDom» вже працював під координацією Міністерства культури та інформаційної політики.

Указом Президента від 19 березня 2022 року «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Про

реалізацію єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» [42] було започатковано цілодобовий інформаційний марафон «Єдині новини #UAразом», який об'єднав більшість вищезгаданих телеканалів [25, с. 43].

Цей документ зобов'язав Адміністрацію Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, Концерн радіомовлення, радіозв'язку та телебачення разом із ТОВ «Зеонбуд» забезпечити стабільне функціонування засобів цифрового ефірного мовлення та безперебійне мовлення телеканалів. Також необхідно було забезпечити цілодобовий моніторинг ефірної мережі та залучити до роботи альтернативних супутникових операторів [29, с. 47].

Однак не всі рейтингові телеканали брали участь у формуванні контенту цілодобового телемарафону. «5 канал», «Прямий» та «Еспресо» продовжували транслювати власну телепрограму в перші дні після повномасштабного військового вторгнення до російської федерації. З часом ці телеканали почали робити вставки з загальнонаціонального телемарафону за власною ініціативою, але їм було відмовлено в праві участі у створенні його контенту. У ніч на 4 квітня 2022 року трансляція «5 каналу», «Прямого» та «Еспресо» в цифровому ефірі була припинена. Однак ці канали продовжували мовлення через мережу «Інтернет», супутникове мовлення, на деяких OTT-платформах та в кабельних мережах. Звичайно, припинення мовлення в цифровому ефірі спричинило втрату частини глядачів, але в сучасних умовах цифровізації розповсюдження інформаційних повідомлень це не могло призвести до повного припинення роботи вимкнених телеканалів [29, с. 47].

Однак варто відзначити й негативні тенденції. У 2023-2024 роках посилилися втома від війни та інформаційне перевантаження: постійний потік новин з фронту, дезінформація та пропаганда, а також обстріли створюють значне емоційне навантаження на аудиторію. Державні ЗМІ під час повномасштабного вторгнення стали ключовим джерелом офіційної інформації. Однак довіра до них залишається низькою через побоювання українців щодо можливих маніпуляцій. Телемарафон «Єдині новини»,

запущений у лютому 2022 року для оперативного інформування про події на фронті та заходи безпеки, за даними «Детектор медіа», втрачає свою аудиторію, зменшивши свою частку на 10% у 2023 році, і ця тенденція продовжується [17, с. 35].

Обмежений доступ до створення контенту та координація телемарафону урядом сприяють формуванню узгодженого сприйняття подій та державної політики серед населення.

Трансляція інформації, перевіреної владою, доступ до створення контенту «Єдині новини» обмеженого кола ЗМІ та журналістів, а також відсутність критики влади свідчать про високу ймовірність поширення пропагандистського контенту в трансляції Українського національного телемарафону. За словами директора Ради Європи з питань демократії М. Грудена, ефективна комунікація між медіаспільнотою, державою та суспільством є особливо важливою в контексті поширення онлайн-контенту, що містить мову ворожнечі та дезінформацію. Він називає «Суспільне» (всеукраїнський суспільний телеканал та онлайн-ЗМІ у складі Національної суспільної телерадіокомпанії України) успішним прикладом трансформації державних ЗМІ [1, с. 142].

Державний департамент США включив телемарафон «Єдині новини» до своєї доповіді про порушення прав людини в Україні за 2023 рік [59]. Українське законодавство передбачає свободу преси [43], проте марафон «дотримується лінії уряду» та демонструє державний контроль [1, с. 143].

Одним із важливих джерел інформації для українського суспільства під час війни є платформа Суспільного мовлення. Цей мовник функціонує як незалежний суспільний засіб масової інформації, надаючи новини через телебачення, радіо та онлайн-платформи. Після початку повномасштабного вторгнення росії у 2022 році, «Суспільне» значно розширило обсяг новинного контенту, а також мережу регіональних кореспондентів, що дозволило йому оперативно висвітлювати події з різних регіонів країни. Прес-релізи на платформах мовника транслюються протягом дня, що забезпечує постійний

доступ громадян до актуальної інформації про ситуацію на фронті, рішення державної влади та міжнародну підтримку України.

Важливим показником ефективності роботи суспільного мовника є рівень довіри аудиторії. Згідно з соціологічними дослідженнями, довіра до новинних матеріалів «Суспільного» перевищує 80%, а понад третина українців регулярно користуються його інформаційними ресурсами на різних платформах. Крім того, понад 20% респондентів називають «Суспільне» своїм улюбленим джерелом новин. Такі показники свідчать про високий рівень авторитетності цього ЗМІ та його значну роль у формуванні інформаційного простору України в умовах війни [53].

Серед українських онлайн-ЗМІ важливу роль у поширенні політичної та військової інформації відіграє онлайн-видання «Українська правда». Це одне з найвідоміших незалежних українських ЗМІ, яке регулярно публікує новини, аналітичні матеріали та інтерв'ю з урядовцями, експертами та міжнародними партнерами України. Дослідження споживання медіа показують, що «Українська правда» є одним із найпопулярніших новинних сайтів у країні та займає провідну позицію серед онлайн-ресурсів, що використовуються громадянами для отримання інформації про політичні події та хід війни.

Згідно з соціологічними дослідженнями споживання медіа, у 2024 році «Українська правда» стала найпопулярнішим новинним сайтом в Україні: 13% респондентів вказали, що використовують цей ресурс для отримання новин. Порівняно з попереднім роком, популярність видання зросла, що свідчить про зростання інтересу аудиторії до його матеріалів. Високий рівень використання цього ресурсу демонструє значний вплив онлайн-ЗМІ на формування громадської думки, адже саме через такі платформи громадяни отримують своєчасну інформацію про політичні рішення та перебіг воєнних подій [44].

Ще одним впливовим інформаційним ресурсом в українському медіапросторі є РБК-Україна. Це інформаційне агентство та новинний портал, який оперативно публікує новини про політику, економіку та міжнародні відносини. Під час війни матеріали цього ресурсу часто базуються на

офіційних повідомленнях державних органів, коментарях представників уряду та військового керівництва. Завдяки швидкому поширенню новин та регулярному оновленню інформації, цей ресурс є важливим каналом донесення позиції влади до широкої аудиторії та одним із джерел формування інформаційного порядку денного в Україні [45].

Через засоби масової інформації військово-політичне керівництво України доносить до населення ключові меседжі щодо перебігу війни, міжнародної підтримки та державної політики. Це дозволяє формувати певне сприйняття подій у громадян та підтримує громадську мобілізацію в умовах воєнного часу.

2.3 Роль соціальних мереж та офіційних звернень у формуванні громадської думки

Одним із найяскравіших прикладів впливу соціальних мереж на українське суспільство стала Революція Гідності. Саме через такі платформи, як Facebook, X (Twitter) та YouTube, українці отримували своєчасну інформацію про події, координували дії та формували спільну громадянську позицію. У цей період соціальні мережі частково виконували функції традиційних засобів масової інформації, що свідчить про їхню здатність суттєво впливати на формування громадської думки [18, с. 1].

Згодом роль соціальних мереж лише зростала, зокрема під час виборчих процесів. Політичні актори почали активно використовувати цифрові платформи не лише як інструмент агітації, а й як канал прямого спілкування з громадянами. Особливо показовою була президентська кампанія В. Зеленського у 2019 році, яка значною мірою базувалася на цифровій комунікації. Використання Instagram, Facebook та YouTube дозволило сформувати імідж кандидата, «близького до народу», що позитивно вплинуло на його сприйняття широкими масами населення.

З початком повномасштабної війни у 2022 році соціальні мережі та цифрові платформи стали ключовим інструментом інформаційної політики військово-політичного керівництва України. Вже в перші години після початку вторгнення В. Зеленський звернувся до громадян через відеозвернення, записане на мобільний пристрій та поширене в соціальних мережах. Такий формат комунікації став новою моделлю взаємодії влади та суспільства – швидкою, прямою та емоційно насиченою.

Зеленський звертається до українців у випадках надзвичайних подій, до представників світової спільноти, беручи участь у різних міжнародних заходах онлайн, не виїжджаючи особисто з країни. Традиційним стало вечірнє звернення Зеленського до народу України, яке він здебільшого записує на мобільні гаджети та одразу публікує в соціальних мережах. У перші дні повномасштабного вторгнення В. Зеленський записав відеозвернення з відомих локацій столиці, підтримуючи своїх співгромадян у думці, що він залишається на місці та не покинув країну. Саме активне використання ІТ дозволило створювати якісні матеріали та швидко їх публікувати [26, с. 84].

Регулярні відеозвернення президента, які часто публікуються в Telegram, Facebook та YouTube, виконують кілька важливих функцій: інформування населення про перебіг подій, створення відчуття контролю над ситуацією, підтримка морального духу та консолідація суспільства. Важливим є також неформальний стиль цих звернень, який сприяє підвищенню рівня довіри до влади та створює ефект прямого діалогу з громадянами.

Важливо наголосити, що активна комунікація військово-політичного керівництва України через соціальні мережі та офіційні звернення має прямий вплив на психологічний стан суспільства. Регулярне інформування населення допомагає знизити рівень невизначеності та паніки, формує відчуття контролю над ситуацією та присутності держави навіть у кризових умовах. Водночас така комунікація підвищує рівень довіри до влади, оскільки забезпечує прозорість дій керівництва та створює ефект прямого діалогу з громадянами.

Соціальні мережі в Україні стали рушієм громадянської активності, які не лише поширюють інформацію, а й активно формують нову культуру відповідальності, участі та солідарності. Вони стали не просто платформою для висловлення думок, а реальним інструментом соціального впливу та змін [18, с. 2].

Окрім президента, інші представники військово-політичного керівництва, зокрема офіційні сторінки Генерального штабу Збройних Сил України та інших державних органів, також активно займаються інформаційною діяльністю в соціальних мережах. Цифрові платформи швидко поширюють інформацію про військову ситуацію, спростовують фейки, формують офіційну позицію держави.

Такі платформи, як Telegram, Instagram та TikTok, виконують не лише інформаційну, а й мобілізаційну функцію. Вони поширюють заклики до підтримки армії, участі у волонтерській діяльності та дотримання правил безпеки. Водночас соціальні мережі сприяють швидкому реагуванню на кризові ситуації, зокрема під час евакуації населення або інформування про загрози.

Важливу роль у формуванні інформаційного простору відіграє Центр протидії дезінформації, який використовує соціальні мережі для спростування фейків та інформаційних атак. Це дозволяє знизити рівень паніки серед населення та підвищити довіру до офіційних джерел інформації.

Водночас соціальні мережі виступають інструментом не лише для інформування, а й для емоційного впливу. Поширення відео із зони бойових дій, історій про героїзм українських військових, звернень керівництва сприяють формуванню почуття єдності, патріотизму та стійкості в суспільстві. Таким чином, інформаційна діяльність військово-політичного керівництва України в соціальних мережах є складною та поєднує раціональний та емоційний вплив на громадську думку [56, с. 28].

Водночас варто зазначити, що активне використання соціальних мереж також несе певні ризики, пов’язані з поширенням дезінформації, маніпуляцій

та інформаційного перевантаження. У зв’язку з цим особливе значення мають формування критичного мислення у громадян та підвищення рівня медіаграмотності.

Таким чином, соціальні мережі та офіційні звернення стали ключовими інструментами військово-політичного керівництва України для впливу на громадську думку у воєнний час. Вони забезпечують оперативне інформування населення, сприяють мобілізації суспільства, формують довіру до влади та відіграють важливу роль у підтримці національної єдності.

РОЗДІЛ 3. ВПЛИВ ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОГО КЕРІВНИЦТВА УКРАЇНИ НА ГРОМАДСЬКУ ДУМКУ

3.1 Інформаційні меседжі військово-політичного керівництва України в умовах війни

В умовах повномасштабної війни інформаційна політика військово-політичного керівництва України відіграє ключову роль у формуванні громадської думки. Центральне місце в цій політиці займають системні інформаційні повідомлення, спрямовані на консолідацію суспільства, підтримку морального духу населення та забезпечення довіри до влади.

Ключовим комунікатором держави є В. Зеленський, чиї публічні звернення складають основу інформаційного порядку денного. Аналіз змісту його виступів дозволяє виділити кілька основних груп меседжів.

По-перше, це послання єдності та національної консолідації. У зверненнях регулярно наголошується на необхідності спільних дій, взаємної підтримки та згуртованості перед обличчям зовнішньої загрози. Така риторика сприяє формуванню колективної ідентичності та зменшує внутрішні соціальні розбіжності.

По-друге, важливу роль відіграють послання стійкості та непереможності. Вони спрямовані на підтримку морального духу населення та створення впевненості у здатності держави протистояти агресії. Постійний акцент на витривалості українського суспільства формує установку на тривалий опір.

По-третє, систематично використовуються послання впевненості у перемозі. Вони виконують мотиваційну функцію та знижують рівень тривожності в суспільстві. Навіть за складних умов такі повідомлення створюють позитивне очікування майбутнього та підтримують психологічну стабільність населення.

Приклади звернень із вищезазначеними меседжами наведено у Додатку А (звернення Президента України в перші хвилини повномасштабного вторгнення) та у Додатку Б (звернення Президента України з нагоди Дня української державності).

Окрему групу складають меседжі про підтримку Збройних Сил України та легітимізацію їхніх дій. Підкреслюючи героїзм військових та важливість їхньої ролі, формується високий рівень громадської підтримки армії та готовність громадян брати участь у її забезпеченні. Приклад такого меседжа наведено у Додатку В.

Крім того, важливими є меседжі міжнародної підтримки. У зверненнях керівництва увага систематично зосереджується на співпраці з партнерами, що створює відчуття зовнішньої підтримки у громадян та зміцнює довіру до зовнішньої політики держави.

Характерною особливістю інформаційних меседжів є їхня повторюваність та послідовність. Одні й ті ж смислові акценти регулярно відтворюються у виступах різних представників влади, що забезпечує формування єдиного інформаційного простору та зменшує вплив альтернативних або дезінформаційних наративів.

Важливим інструментом посилення меседжів є їхня емоційна складова. Використання простих формулювань, звернення до особистого досвіду громадян та апеляція до базових цінностей (безпека, сім’я, держава) підвищують ефективність сприйняття інформації та сприяють її закріпленню в масовій свідомості.

Таким чином, інформаційні меседжі військово-політичного керівництва України є систематичними та цілеспрямованими. Вони не лише інформують населення, а й формують інтерпретацію подій, впливають на емоційний стан суспільства, забезпечують підтримку державної політики у воєнний час.

3.2 Рівень довіри населення до військово-політичного керівництва України

Протягом 9-14 січня 2026 року Київський міжнародний інститут соціології (КМІС) провів власне всеукраїнське опитування громадської думки, яке, серед іншого, включало питання щодо довіри до окремих українських публічних діячів. Для дослідження було сформовано список із 17 політичних, суспільно-політичних та військових діячів і для кожного з них було поставлено питання, чи українці «зовсім йому не довіряють», «скоріше не довіряють», «скоріше довіряють», «повністю довіряють» (варіант «важко сказати» не зачитувався, але респонденти могли назвати його за власною ініціативою).

Серед політиків та суспільно-політичних діячів у списку найвищі показники довіри має В. Зеленський, якому довіряють 62%, не довіряють 34% (відповідно баланс довіри-недовіри становить +28%). Більшість інших кандидатів мають негативний баланс довіри-недовіри.

На рисунку 3.1 наведена динаміка довіри В. Зеленському. Як можна бачити, порівняно з груднем 2025 року суттєвих змін не відбулося.

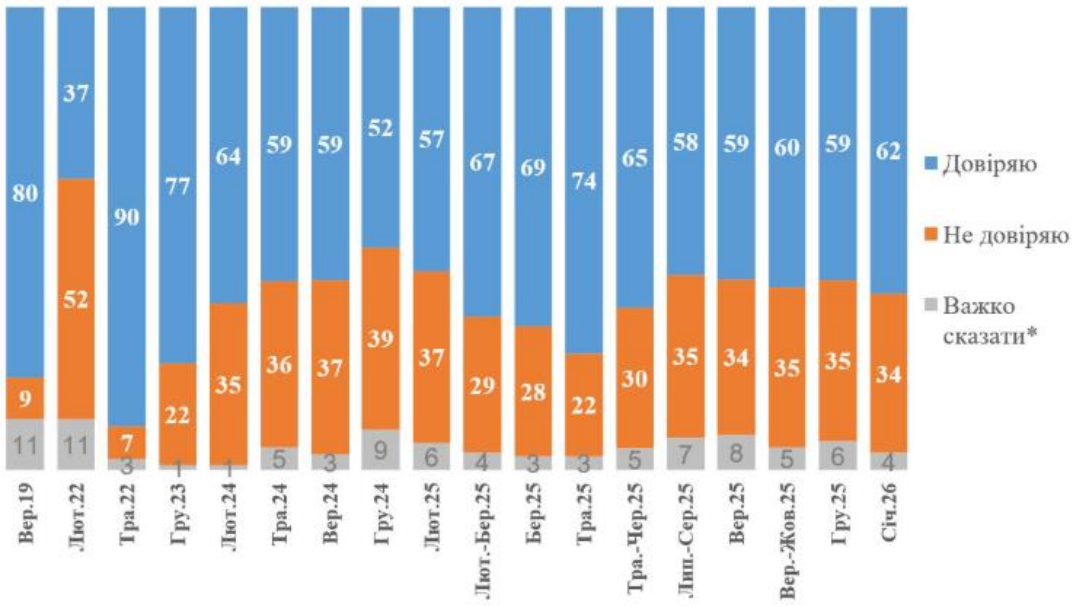

Рисунок 3.1 Графік довіри громадян до В. Зеленського вересень 2019 – січень 2026 [7]

Серед переліку діячів оборонної сфери всі мають позитивний баланс довіри-недовіри. Найкраще респонденти ставляться до В. Залужного (72% довіряють, 21% не довіряють, баланс +51%) та К. Буданова (70% довіряють, 19% не довіряють, баланс +51%).

Далі йде А. Білецький, якому довіряють 45%, не довіряють 13%, баланс, відповідно, +32%. Водночас 32% не знали, хто такий А. Білецький, навіть з «натяком», тобто він має значні перспективи для покращення своїх показників завдяки вищій обізнаності.

Головнокомандувачу О. Сирському довіряють 46%, не довіряють 40%, баланс +6% [7].

В загальному рівень довіри до українського керівництва виглядає наступним чином (див. Рисунок 3.2):

% у рядку Упорядковано за балансом довіри-недовіри	Довіряю	Не довіряю	Важко сказати	Не знаю його / її	*Баланс*
Політики та громадсько-політичні діячі:					
Зеленський Володимир – Президент	62	34	4	0	*+28*
Терехов Ігор – мер Харкова	44	23	14	20	*+21*
Федоров Михайло – міністр цифрової трансформації та ініціатор Дії, має стати міністром оборони	38	26	12	24	*+12*
Притула Сергій – громадський діяч	46	41	8	5	*+5*
Свириденко Юлія – нинішня голова Уряду, Прем'єр-міністерка	26	38	16	21	*-12*
Разумков Дмитро – народний депутат, колишній голова Верховної Ради	29	42	12	16	*-13*
Кличко Віталій – мер Києва	35	54	10	2	*-19*
Гончаренко Олексій – народний депутат	22	54	7	16	*-32*
Мураєв Євгеній – колишній голова партії «Наші»	8	55	7	31	*-47*
Порошенко Петро – колишній Президент	19	77	4	0	*-58*
Тимошенко Юлія – колишня Прем'єр-міністерка	12	83	5	0	*-71*
Арестович Олексій – блогер	7	78	5	9	*-71*
Бойко Юрій – колишній співголова партії «ОПЗЖ»	5	80	7	9	*-75*
Діячі зі сфери оборони:					
Залужний Валерій – посол у Великій Британії, колишній Головнокомандувач ЗСУ	72	21	4	2	*+51*
Буданов Кирило – колишній голова розвідки, зараз голова Офісу Президента	70	19	6	5	*+51*
Білецький Андрій – командувач Третього армійського корпусу	45	13	11	32	*+32*
Сирський Олександр – Головнокомандувач ЗСУ	46	40	8	6	*+6*

Рисунок 3.2 Ставлення громадян до окремих українських публічних діячів [57]

Згідно з соціологічним опитуванням Центру Разумкова, Збройні Сили України залишаються беззаперечним лідером за рівнем довіри –

баланс довіри становить +88,5% (57,4% – скоріше довіряють, 36,9% – повністю довіряють). Порівняно з вереснем 2025 року показник збільшився на 1,5% – тоді баланс становив +87%.

Державна прикордонна служба отримала баланс +63,4% (62,4% – скоріше довіряють, 16% – повністю довіряють, збільшення позитивного балансу на 7%), Національна гвардія +59,4% (59,2% – скоріше довіряють, 18,1% – повністю довіряють), Служба безпеки України +51,4% (60,9% – скоріше довіряють, 11,9% – повністю довіряють, збільшення позитивного балансу майже на 10%), Державна прикордонна служба +50,1% (56,1% – скоріше довіряють, 14,1% – повністю довіряють, зменшення позитивного балансу на 5%).

Довіра до Національної поліції становить 37% (32,5% – скоріше довіряють, 4,5% – повністю довіряють), недовіра – 54,7% (42,7% – скоріше не довіряють, 12% – зовсім не довіряють), баланс склав -17,7%. Показник погіршився на 16,5% порівняно з вереснем 2025 року, коли баланс становив -1,2% [57].

На нашу думку, сучасні соціологічні опитування не завжди відображають повну картину довіри громадян до політичних та військових діячів, особливо в умовах війни. Поточна ситуація, емоційний стан населення та тривала втома від конфлікту можуть впливати на відповіді респондентів, що робить результати опитування частково ситуативними. Прикладом інформаційної платформи є «Єдиний марафон», який забезпечує швидке поширення важливої інформації та оперативне інформування громадян. Водночас частина населення сприймає його як обмеження свободи ЗМІ або інструмент контролю інформації, що свідчить про різний рівень довіри до джерел інформації та важливість комплексного підходу до оцінки ефективності таких платформ.

Психологічний фактор та звички споживання медіа населенням також суттєво впливають на сприйняття інформації. Тривалість війни та

очікування повернення родичів чи військових героїв змінюють увагу громадян до новин та пріоритетність контенту, а глобальні події, такі як міжнародні конфлікти чи зовнішня підтримка України, можуть коригувати оцінку дій влади та військового керівництва. Як наслідок, підтримка Президента України часто демонструє високий рівень, тоді як ставлення до його партії та призначених військових командирів може відрізнятися. Тому для оцінки громадської думки важливо поєднувати дані опитувань, аналіз інформаційного простору та загальне сприйняття суспільством поточних подій.

ВИСНОВКИ

В ході проведення бакалаврського дослідження були визначенні та виконанні наступні завдання:

1. *Розкрили поняття «громадська думка» та її роль у політичних процесах.* Громадська думка – це стан масової свідомості, який виражає ставлення людей до поточних подій, явищ чи проблем суспільного життя; це динамічне соціальне явище, яке формується під впливом різних факторів, зокрема політичних рішень, інформаційних потоків та психологічного стану населення. Вона виступає не лише індикатором громадської думки, а й фактором, що впливає на прийняття рішень керівництвом держави та ефективність політичних процесів.

2. *Дослідили вплив політичного керівництва на формування громадської думки.* Державне та військово-політичне керівництво використовує різні канали комунікації, включаючи традиційні ЗМІ, офіційні звернення та цифрові платформи. Основними завданнями такої комунікації є інформування населення про перебіг подій, зміцнення довіри, консолідація суспільства та підтримка морального духу громадян. Використання соціальних мереж та онлайн-відеозвернень виявилося особливо ефективним, забезпечуючи швидкий доступ до аудиторії та дозволяючи вести прямий діалог з населенням.

3. *Проаналізували особливості інформаційного впливу в умовах воєнного стану.* Інформація є ключовим засобом впливу на суспільну свідомість, процеси формування суспільних настроїв та виконання політичних і військових завдань. Важливе місце в цьому займають такі інструменти, як пропаганда, дезінформація, психологічні операції та кібератаки, які здатні дестабілізувати суспільство та знизити рівень довіри до державних інституцій. За таких обставин особливого значення набуває ефективна державна інформаційна політика, спрямована на забезпечення інформаційної безпеки,

захист національних інтересів та підвищення стійкості суспільства до зовнішніх інформаційних впливів.

4. *Охарактеризували діяльність військово-політичного керівництва України під час війни*. До них віднесли Президента України В. Зеленського, Головнокомандувача ЗСУ О. Сирського та секретаря РНБО Р. Умєрова. У роботі проаналізовані їх функції та повноваження під час повномасштабного вторгнення, та їх вплив на громадську думку.

5. *Дослідили використання засобів масової інформації та соціальних мереж для впливу на громадську думку*. Соціальні платформи, такі як Telegram, Facebook, X (Twitter), Instagram та TikTok, виконують багато функцій: швидке поширення новин, мобілізацію ресурсів, координацію волонтерських ініціатив та підтримку громадського духу. Водночас вони слугують каналом для контролю над фейковими новинами та дезінформацією, що особливо важливо під час бойових дій.

6. *Проаналізували інформаційні меседжі військово-політичного керівництва та рівень довіри населення до нього*. Дослідження показало, що своєчасні та емоційно заряджені повідомлення сприяють підвищенню довіри до керівництва та консолідації суспільства. Водночас певні фактори, такі як інформаційне перевантаження, психологічна втома від війни та критичне ставлення до певних ЗМІ, впливають на ефективність комунікації та підкреслюють необхідність підвищення медіаграмотності громадян.

Таким чином, можна зробити висновок, що військово-політичне керівництво України відіграє ключову роль у формуванні громадської думки під час війни. Ефективність інформаційного впливу залежить від поєднання оперативності, надійності, емоційної насиченості та двостороннього характеру комунікації. Вивчення досвіду України показує, що сучасні військово-політичні комунікації інтегрують ЗМІ, соціальні мережі та офіційні звернення як єдину систему впливу на суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаєвич К. Український телемарафон «Єдині новини» під час повномасштабного російського вторгнення: пропаганда, піар чи необхідність?. *Інтегровані комунікації*. № 1 (17). 2024. С. 139-144.

2. Богданович В. Ю., Воровича Б. О., Марко Є. І. Інформаційна безпека як основа воєнної безпеки держави та суспільства. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняховського.* 2018. № 3. С.44-48.

3. Волос Н. М. Політика та медіа: взаємодія та вплив та громадську думку. Вінниця : Вінницький національний технічний університет. 4 с. URL: https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/47286/19679.pdf?sequence=3&isAllowed=y (дата звернення: 11.03.2026).

4. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права, або природне право та державознавство. Київ : Юніверс, 2000. 336 с.

5. Головаха Є. І., Паніна Н. В. Громадська думка і влада: проблеми взаємодії. Київ : Інститут соціології НАН України, 2005. 284 с.

6. Генеральний штаб Збройних Сил України. *Офіційний сайт Міністерства оборони України.* URL: https://mod.gov.ua/pro-nas/generalnij-shtab-zbrojnih-sil-ukrayini (дата звернення: 16.03.2026).

7. Грушецький А. Рівень довіри до публічних діячів України. Київський міжнародний інститут соціології. 2026. URL: https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=1580&page=1 (дата звернення: 12.03.2026).

8. Дубов Д. В. Інформаційна політика України в умовах гібридної війни. Київ : НІСД, 2018. 224 с.

9. Єнін М. Н., Черних Г. А. Громадська думка. *Велика українська енциклопедія.* URL: https://vue.gov.ua/Громадськадумка (дата звернення: 10.03.2026).

10. Звернення Президента України 24 лютого 2022 року. *Офіційний сайт Президента України.* URL: https://www.president.gov.ua/news/rosiya-rozpochala-novu-vijskovu-operaciyu-proti-nashoyi-derz-73105 (дата звернення: 12.03.2026).

11. Звернення Президента України з нагоди Дня Української Державності 15 липня 2025 року. ***Офіційний сайт Президента України***. https://president.gov.ua/news/zvernennya-prezidenta-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-dnya-uk-99025 (дата звернення: 12.03.2026).

12. *Звернення Президента України до нації 24 лютого 2026 року*. *Офіційний сайт Президента України*. URL: https://poda.gov.ua/news/254258 (дата звернення: 12.03.2026).

13. Кобзєва О. О. Структура та функції політичного наративу «вибори президента». 2001. URL: https://eprints.zu.edu.ua/2501/1/08koonvp.pdf (дата звернення: 11.03.2026).

14. Кузьмінський В. В. Соціологія політики: методи та інструменти. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 412 с.

15. Колгатин А. Г. Інформаційна безпека в системах відкритої освіти. *Освітні технології та суспільство*. 2014. № 1. С. 417-425.

16. Коцур О. Правовий статус та повноваження Президента України в умовах воєнного стану. *VI Міжнародна студентська науково – технічна конференція «Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання».* Тернопіль, 2023. С. 75-76.

17. Ковальчук А. Р., Яблонський В. М. Трансформації інформаційної політики України : кваліфікаційна робота. Київ, 2025. 60 с.

18. Качкова О., Сидоренко Т. Роль соціальних мереж у формуванні громадської думки: приклади України. *Офіційний сайт Чорноморського національного університету імені Петра Могили*. URL: https://chmnu.edu.ua/sotsialni–merezhi– yak–golovnij–chinnik–suspilnogo–vplivu–v–ukrayini/ (дата звернення: 12.03.2026).

19. Лисенко Ю. В., Манелюк Ю. М. Технології політичного маніпулювання та їх вплив на громадську думку в сучасних політичних процесах. *Політикус* : науковий журнал. 2022. Вип. 5. С. 42-47.

20. Ліпкан В. А. Стратегічні комунікації в системі державного управління. Київ : ФОП О. С. Ліпкан, 2017. 256 с.

21. Лизанчук В. В. Інформаційна безпека України: теорія і практика : підручник. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2017. 725 с.

22. Лисенко С. Історія досліджень інформаційної безпеки як об'єкта правовідносин. *Supremaţia Dreptului*. 2016. № 2. С. 34-44.

23. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України: сутність, загрози та напрями забезпечення. *Інформація і право.* 2017. № 2 (21). С. 5-13.

24. Мак-Квейл Д. Теорія масової комунікації. Львів : Літопис, 2010. 538 с.

25. Мирошнеченко А. І. Інформаційна політика в умовах воєнного стану. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського.* Серія: Публічне управління та адміністрування. 2023. С. 41-45.

26. Мацьопа Х. М. Специфіка використання інформаційних технологій у формуванні громадської думки в сучасній Україні. *Політичне життя*. 2023. С. 80-87.

27. Ничта Н. Функціональна модель протидії психологічному маніпулюванню громадською думкою. *Політичний менеджмент.* № 4-5 (55-56). С. 68-74.

28. Ніколаєць, Ю. Вплив медійного дискурсу на формування політичних цінностей населення Сходу і Півдня України. *Ієрархія цінностей населення Сходу та Півдня України: етнополітичний аспект в умовах російської агресії* : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С. 245-295.

29. Ніколаєць Ю. Державна інформаційна політика України в умовах повномасштабного воєнного вторгнення російської федерації: суспільно-

мобілізаційний потенціал і ефективність. *Політичні студії*. 2024. № 1 (7). С. 42-67.

30. Подлєвський С. Взаємовплив політичної влади та громадської думки в контексті трансформацій суспільства. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2009. Вип. 1. С. 97-101.

31. Почепцов Г. Г. Теорія комунікації. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2015. 308 с.

32. Почепцов Г. Г. Інформаційна політика. Київ : Знання, 2011. 663 с.

33. Петрик В. Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи. *Юридичний журнал.* 2009. № 3. С. 5-9.

34. Пелещишин А. М., Марковець О. В. Інформаційний вплив у соціальних мережах як чинник формування громадської думки. *Львівська політехніка* : Вісник Національного університету. Серія: Інформаційні системи та мережі. Львів, 2020. № 1. С. 96-103.

35. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12 травня 2015 року № 389-VIII. *Офіційний портал Верховної ради України*. № 28. Ст. 250.

36. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лютого 2022 року № 64/2022. *Офіційний портал Верховної ради України*. 2022.

37. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. *Офіційний портал Верховної ради України*. 1991. № 9. Ст. 106.

38. Про заходи у сфері національної безпеки та оборони : Указ Президента України» від 1 березня 2022 року № 64/2022. . *Офіційний портал Верховної ради України*. 2022.

39. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. . *Офіційний портал Верховної ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.

40. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05 березня 1998 року 183/98-ВР. *Офіційний портал Верховної ради України*. № 35. Ст. 237.

41. Питання Головнокомандувача Збройних Сил України : Указ Президента України від 27 березня 2020 року № 123/2020. *Офіційний портал Верховної ради України*. 2020.

42. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 18 березня 2022 року «Щодо реалізації єдиної інформаційної політики в умовах воєнного стану» : Указ Президента України від 19 березня 2022 р. № 152/2022. *Офіційний портал Верховної ради України*. 2022.

43. Про медіа : Закон України від 13 грудня 2022 року № 2849-IX. *Офіційний портал Верховної ради України*. № 47-50. Ст. 120.

44. Петренко Р. «Українська правда» найпопулярніший український сайт в Україні – дослідження. 2024. URL: https://www.pravda.com.ua/eng/news/2024/09/21/7476161/ (дата звернення: 12.03.2026).

45. Про компанію: РБК-Україна. 2025. URL: https://www.rbc.ua/rus/about.shtml (дата звернення: 12.03.2026).

46. Руженко Л. М. Демократичні механізми формування громадської думки як складова політичного розвитку. *Актуальні проблеми політики.* 2013. Вип. 48. С. 295-301.

47. Стефанчук У. Зміст поняття «громадська думка»: основні підходи до визначення та розуміння. *Вісник національного університету «Львівська політехніка».* Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2007. С. 143-148.

48. Слободянюк А. В., Сіденко Ю. В. Громадська думка як соціальний інструмент політичного режиму. *XLVI Науково-технічна конференція Інституту соціально-гуманітарних наук, 15-17 березня 2017 р.*. Вінниця : ВНТУ, 2017. 3 с.

49. Стефанчук У. Інформаційні технології та їхній вплив на формування громадської думки. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку.* 2008. Вип. 20. С. 129-133.

50. Соціологія громадської думки як соціологічна теорія. 2010. https://osvita.ua/vnz/reports/sociology/12452/ (дата звернення: 10.03.2026).

51. Смотрич Д. В., Браілко Л. Інформаційна безпека в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2023. Вип. 77. Ч. 2. С. 121-127.

52. Савлюк М. Теоретико-методологічні засади дослідження інформаційної безпеки. *Вісник Прикарпатського університету.* Серія: Політологія. 2023. № 1 (15). С. 60-68.

53. Стан, проблеми та перспективи суспільного мовлення в Україні : інформаційна довідка. *Державний комітет телебачення і радіомовлення України*. 2025. URL: https://comin.gov.ua/news/dovidka-tretii-rik-povnomasshtabnoho-vtorhnennia-stan-problemy-ta-perspektyvy-suspilnoho-movlennia-v-ukraini-11-liutoho-2025-roku (дата звернення: 12.03.2026).

54. Терещенко В. В. Особливості державної інформаційної політики в умовах війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 2. С. 391-395.

55. Фещенко І. Інформаційна війна як органічна складова сучасного збройно-політичного конфлікту. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. 2021. № 13 (1). С. 96-103.

56. Цуприк А. В., Панасюк Л. В. Вплив соціальних мереж на формування громадянського суспільства в Україні : кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр : спец. 052 «Політологія». Київ, 2025. 59 с.

57. **Чуб О. Українці мають найвищу довіру до ЗСУ, ГУР, Нацгвардії та СБУ, найнижчу – до уряду та Ради – опитування. 2026. URL:** https://www.ostro.org/news/ukrayintsi-mayut-najvyshhu-doviru-do-zsu-gur-

natsgvardiyi-ta-sbu-najnyzhchu-do-uryadu-ta-rady-i548239 (дата звернення: 12.03.2026).

58. Castells M. Communication Power. Oxford : Oxford University Press, 2009. 574 p.

59. Country Reports on Human Rights Practices: Ukraine. 2023 URL: https://www.state.gov/reports/2023- country-reports-on-human-rights-practices/ukraine/ (дата звернення: 16.03.2026).